

VI. Hidrografija kraša.

Već smo više puta spomenuli, da je veći dio Dalmacije izgrađen od naslaga vapnenca, a ta je okolnost od velikog znamenovanja za cijelu Dalmaciju. Dok naime glina i kremenasto kamenje ne propušta vodu, nego ju sili da nadzemno otiče, to su odnošaji u-vapnenačkim predjelima u tom pogledu posve drukčiji. Vode otapaju vapnenac, osobito ako sadržavaju nešto ugljične kiseline, a pošto je obično uslijed boranja raspucan, to se ove pukotine utjecajem vode sve više raširuju, a oborine brzo njima poniru. Voda prodire sada sve dublje, dok napokon ne dospije u takovu dublinu, u kojoj više nemože dalje ponirati, pa se onda gublje u vodoravnom smjeru prama razini mora. U takovom kraju, koji bi bio jednostavno građen i sastavljen od jednoličnih naslaga i dotakao se mora, bi vodena ploha, koja daljnje poniranje vode zapriječuje — voda temeljnica — bila otprilike u visini morske površine, a prama kopnu bi se ponešto dizala. Ovu razinu vode temeljnice nesmiemo si umišljati kao jedinstvenu plohu, nego kao visinu plohe, koja spaja sve vodom ispunjene mnogobrojne pukotine. Ovim pukotinama oticaju kraške vode temeljnice k moru, a jasno je, da te vode uslijed trenja i raznih drugih zaprijeaka mnogo sporije teku, nego li voda na površini.

Prema sastavu raznog kamenja je i topivost u vodi različita, pa će podzemno tekuće vode moći u nekojem laglje topivom kamenju stvoriti prostranije pukotine i zato brže oticati. Kako je neznatna ova podzemna raspucanost vapnenca ustanovio je dr. A. Grund, koji se je hidrografijom kraša potanko bavio, na temelju slijedećih razmatranja: Oborina, kada padne na površinu zemlje, prekrila bi u slučaju da nemože oticati, površinu do stanovite visine, a ta se može ustanoviti, ako kišnicu hvatamo u nekoj posudi (ombrometar).